

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semenišču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Čehi dobijo narodno svoje vseučilišče.

Naši severni bratje, Čehi, prodrli so do sijajne, odločilne zmage. V gosposkej zbornici dunajskeje je sprejet predlog, naj se starodavno vseučilišče v Pragi razdeli v dva razdelka, prvi boji za Nemce, drugi za Čebe. To je velika zmaga in Slovenci odkritosrčno čestitamo srečnejim od nas Čehom: kajti sedaj vidimo, da je temu žilavemu, a napadom nemštva najbolje izpostavljenemu rodu slovanskemu obstanek z vsestranskim napredkom vred zagotovljen.

Sedaj mora pri nas v šolo pošiljati svojega otroka vsak stariš; če ne, bo kaznovan. V latinske šole pa pošilja, če more in hoče. Po dovršenih razredih gimnazijskih prestopijo dijaki ali v bogoslovje, ali se gredo učiti modroslovja, pravoslovja, ali zdravilstva. Vse te znanstvene stroke učijo pa najbolje v jednom velikem zavodu, kder je mnogo najizvrstnejših profesorjev nastavljenih, pa tudi vsake baže učil, n. pr. knjig pripravljenih. Kdor se v njem nauči kakšne stroke prav temeljito in izvrstno, ter želi dobiti posebne odlike, bo imenovan ali promoviran javno in slovesno za doktorja. Takšnim zavodom pravimo: univerza (latinski: universitas) ali vseučilišče.

Univerze ali vseučilišča so sedaj potrebna vsakemu narodu, kateri hoče narodno živeti, obstajati, napredovati, ter med izobražene všteti biti. Nemci jih imajo pri nas 8. In zato nas poplavijo vsako leto z novimi nemškimi ali ponemčenimi uradniki, profesorji itd. Ti rodijo s časom nov jednaki rod, in tako se nemštvo krepi, množi in širi. Narodi, kateri temu nimajo nič podobnega, t. j., ki nimajo vseučilišč, pa hirajo in so v nevarnosti, popolnem propasti. Zato vidimo, kako narodi, če še le količkaj zamorejo, hrepenijo po narodnih gimnazijah in vseučiliščih. Prvi v tej zadevi Nemcem uprli so se Italijani, zatem Poljaci, dalje Magjari in Hrvati, in sedaj pristopijo še Čehi. Brez vseučilišč smo še Slovenci, Rusini Slovaki, Srbi, Rumuni in — cigani.

Čudno se utegne komu zdeti, če pomisli, da

so Čehi zraven Poljakov najslavnejši, zraven Rusinov najštevilnejši in vsakako najizobraženejši in bogatejši slovanski narod, pa še vendar komaj letos, 1882, dobijo, česar jim treba, namreč vseučilišče. Njihov slavni kralj Karol je sicer leta 1348 v zlatej Pragi osnoval za česko deželo prelepo vseučilišče. Več stoletij bilo je pravično tudi českemu narodu. Toda zadnje stoletje postalo je izključljivo nemško. Temu so se Čehi upirali in upirali, dokler naposled niso vendar le zmagali. Nemški poslanci so se zvižali in reč zavlačevali, a zavleči je dalje niso mogli. Prišlo je do odločbe dne 9. februarja t. l.

Nemški liberalci so po dr. Ungerji nasvetovali, naj staro vseučilišče v Pragi Nemcem ostane z vsemi poslopji, zbirkami in premoženjem, za Čebe pa se naj osnuje, Bog vedi še kedaj, celo novo česko vseučilišče. Podpirali so ga knez Schönburg, dr. Hasner, oča nove šolske postave, dr. Hüfler in dr. Tomažek. Bilo je zastoj. Konservativec grof Schönborn, posebno pa grof Belkredi, baron Helfert, dr. Randa, grof Leon Thun, pa tudi naš slovenski rojak dr. Miklošič so dokazali, da imajo do 500letne univerze v Pragi Čehovje ravno toliko pravice, kakor Nemci. Ker sta ovo dokazivanje še minister Konrad in minister grof Taaffe podkrepila, morali so liberalci tudi v gosposkej zbornici propasti. No, in propali so grozno, skupivši komaj 55 glasov zoper 82.

Sklenolo se je toraj: do stare univerze Praške imajo Nemci in Čehi jednakih pravic, vsled tega se univerza razdeli v nemški in česki oddelek. Slednji se mora uže letos jeseni pričeti in českim dijakom ni naloženo, znanje nemškega jezika dokazati, ali da bi morali v nemškem jeziku skušnje delati.

Sklenjena postava dobi kmalo cesarjevo potrjenje in Čehi so dosegnoli, za kar so se toliko časa borili. Zmaguje tedaj zopet česka vstrajnost, nam Slovencem pa in vsem drugim zaostalim Slovonom se daja zgled, kako se imamo neomahljivo, neumorno in vstrajno boriti za svoje narodne pravice, dokler ne zmagamo!